

AXBOROT TEXNALOGIYALARINING TA'LIM SOHASIDAGI
QO'LLANILISHI
AXBOROT TIZIMLARI VA TEXNALOGIYALARINI TA'LIMDAGI
O'RNI

Jo'raboyeva Sug'diyona Azamat qizi

O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali

“Axborot tizimlari va texnologiyalari” yo'nalishi talabasi

***Annotatsiya.** Mazkur ishda axborot texnologiyalarining ta'lim sohasidagi o'rni, ahamiyati va zamonaviy o'quv jarayonidagi roli yoritiladi. Bugungi kunda ta'lim tizimida raqamli vositalardan foydalanish o'quv samaradorligini oshirish, bilimlarni tezkor va qulay shaklda yetkazish hamda ta'lim sifatini yaxshilashda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Xususan, elektron darsliklar, masofaviy ta'lim platformalari va interaktiv dasturlar o'qitish jarayonini yanada qiziqarli va samarali tashkil etishga yordam beradi.*

Masalan, Google Classroom va Moodle kabi platformalar orqali o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida doimiy muloqot, topshiriqlar almashinuvi va baholash tizimi yo'lga qo'yiladi. Shuningdek, Zoom orqali masofadan turib dars mashg'ulotlarini tashkil etish imkoniyati yaratiladi.

***Annotatsiyada** axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonini raqamlashtirish, o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish va global axborot makoniga chiqishdagi o'rni tahlil qilinadi.*

***Kalit so'zlar:** axborot texnologiyalari, axborot tizimlari, ta'lim tizimi, raqamli ta'lim, elektron darslik, masofaviy ta'lim, interaktiv o'qitish, ta'limni raqamlashtirish, onlayn platformalar, ta'lim samaradorligi, innovatsion texnologiyalar, elektron boshqaruv, avtomatlashtirilgan tizimlar, o'quv jarayoni, bilimlarni nazorat qilish, zamonaviy pedagogika.*

Axborot texnologiyalari – bu ma'lumotlarni yig'ish, saqlash, qayta ishlash va uzatish jarayonlarini amalga oshiruvchi texnik va dasturiy vositalar majmuasidir. Ta'lim sohasida axborot texnologiyalari dars jarayonini samarali tashkil etish, o'quv materiallarini tezkor yetkazish hamda nazorat jarayonlarini avtomatlashtirish imkonini beradi. Kompyuterlar, interaktiv doskalar, mobil qurilmalar va maxsus dasturlar orqali bilim berish sifati sezilarli darajada oshadi.

Ta'lim tizimi – jamiyatning intellektual salohiyatini shakllantiruvchi muhim ijtimoiy institutdir. Zamonaviy ta'lim tizimi axborot texnologiyalari bilan chambarchas bog'liq holda rivojlanmoqda. Raqamli vositalar yordamida ta'lim jarayoni yanada ochiq, shaffof va samarali bo'lib bormoqda.

Raqamli ta'lim – o'quv jarayonini elektron resurslar asosida tashkil etish shaklidir. Unda elektron darsliklar, multimedia taqdimotlar, video ma'ruzalar va onlayn testlardan foydalaniladi. Raqamli ta'lim o'quvchiga mustaqil o'rganish, kerakli ma'lumotni tez topish va qayta ko'rib chiqish imkonini beradi.

Elektron darslik – an'anaviy kitobning raqamli shakli bo'lib, matn, rasm, audio va video materiallarni o'z ichiga oladi. Uning vazifasi o'quv materialini qulay va interaktiv tarzda yetkazishdir. Elektron darsliklar tez yangilanadi va o'quvchilarga qo'shimcha manbalarga havola beradi.

Masofaviy ta'lim – o'qituvchi va o'quvchi bir joyda bo'lmagan holda internet orqali bilim olish jarayonidir. Bu shakl ayniqsa vaqt va masofa jihatidan qulaylik yaratadi. Masofaviy ta'lim platformalari orqali topshiriq yuborish, test ishlash va baholash jarayonlari masofadan turib amalga oshiriladi.

Interaktiv o'qitish – o'quvchini faol ishtirok etishga undovchi metoddir. Axborot texnologiyalari yordamida testlar, virtual laboratoriyalar, animatsiyalar va simulyatsiyalar tashkil etiladi. Bu usul o'quvchilarning mavzuni chuqurroq anglashiga yordam beradi.

Ta'limni raqamlashtirish – o'quv jarayonini to'liq elektron tizimga o'tkazish jarayonidir. Bu jarayonda hujjatlar aylanishi, baholash tizimi, o'quv rejalari

va nazorat ishlari elektron shaklda yuritiladi. Natijada vaqt tejiladi va inson omili bilan bog'liq xatolar kamayadi.

Onlayn platformalar ta'lim jarayonini boshqarish va tashkil etish uchun xizmat qiladi. Masalan, Google Classroom, Moodle va Zoom orqali darslar tashkil etish, material joylashtirish va nazorat ishlarini o'tkazish mumkin. Ularning vazifasi o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida samarali muloqotni ta'minlashdir.

Ta'lim samaradorligi – o'quv jarayonining natijadorlik darajasini ifodalaydi. Axborot texnologiyalari orqali bilimlarni tezkor tekshirish, tahlil qilish va xatolarni aniqlash imkoniyati yaratiladi. Bu esa o'zlashtirish ko'rsatkichlarini oshirishga xizmat qiladi.

Innovatsion texnologiyalar – ta'lim jarayoniga yangi yondashuv va usullarni olib kiradi. Sun'iy intellekt asosidagi dasturlar, virtual reallik vositalari va avtomatik tahlil tizimlari o'quv jarayonini zamonaviy talablar asosida tashkil etishga yordam beradi.

Elektron boshqaruv tizimi ta'lim muassasalarida hujjatlarni yuritish, buyruqlarni rasmiylashtirish va statistik ma'lumotlarni shakllantirishni avtomatlashtiradi. Bu tizim boshqaruv jarayonining shaffofligini ta'minlaydi va tezkor qaror qabul qilishga yordam beradi.

Zamonaviy pedagogika axborot texnologiyalari bilan uyg'unlashgan holda rivojlanmoqda. Unda o'quvchi markazga qo'yiladi va interaktiv metodlar qo'llaniladi. Bu yondashuv ta'lim sifatini oshirish va raqobatbardosh kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi.

O'quv jarayoni — bu o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi maqsadli, tizimli hamkorlik faoliyati bo'lib, bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishga qaratilgan jarayondir. Zamonaviy ta'limda o'quv jarayoni an'anaviy usullardan tashqari axborot texnologiyalari asosida tashkil etilmoqda.

Axborot texnologiyalarining joriy etilishi o'quv jarayonini bir necha yo'nalishda takomillashtirdi:

Birinchidan, **taqdim etish bosqichi** yanada boyidi. Dars jarayonida multimedia taqdimotlar, animatsiyalar, elektron xaritalar va videodarslardan foydalanish murakkab mavzularni tushunarli va ko'rgazmali shaklda yoritishga xizmat qiladi. Bu esa o'quvchilarning diqqatini jamlash va mavzuni chuqurroq anglashiga yordam beradi.

Ikkinchidan, **mustaqil ta'lim imkoniyatlari kengaydi**. Raqamli resurslar o'quvchiga dars materialini qayta ko'rib chiqish, qo'shimcha manbalar bilan ishlash va mustaqil izlanish olib borish imkonini beradi. Masalan, Google Classroom orqali o'quv materiallari doimiy saqlanadi va istalgan vaqtda foydalanish mumkin.

Uchinchidan, **individual yondashuv ta'minlanmoqda**. Har bir o'quvchining bilim darajasi turlicha bo'lganligi sababli, axborot tizimlari yordamida differensial topshiriqlar berish mumkin. Kuchli o'quvchilarga murakkabroq, qo'shimcha vazifalar, o'zlashtirishi sustroq bo'lganlarga esa tushuntiruvchi va mustahkamlovchi materiallar taqdim etiladi.

Xulosa qilib aytganda, axborot texnologiyalari va axborot tizimlari ta'lim sohasining ajralmas tarkibiy qismiga aylangan. Ular nafaqat o'quv jarayonini tashkil etish usullarini yangiladi, balki ta'lim mazmuni, boshqaruvi va nazorat mexanizmlarini ham tubdan takomillashtirdi. Raqamli vositalar yordamida darslarni interaktiv va ko'rgazmali shaklda o'tkazish, o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytirish hamda individual yondashuvni ta'minlash mumkin bo'ldi.

Shuningdek, elektron platformalar va avtomatlashtirilgan baholash tizimlari bilimlarni nazorat qilish jarayonini aniq, tezkor va shaffof shaklga keltirdi. Bu esa o'zlashtirish darajasini muntazam tahlil qilish, mavjud kamchiliklarni o'z vaqtida aniqlash va ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy ta'lim tizimi raqamlashtirish jarayoni bilan uzviy bog'liq bo'lib, axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish raqobatbardosh, bilimli va zamon talablariga mos kadrlar tayyorlashning muhim sharti hisoblanadi. Shu bois, ta'lim

muassasalarida axborot tizimlarini yanada rivojlantirish va ularni amaliyotga keng joriy etish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI :

1. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. O‘zbekiston Respublikasi “Kadrlar tayyorlash milliy dasturi”. – Toshkent.
3. O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi. Oliy ta’lim muassasalarida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish bo‘yicha me’yoriy hujjatlar to‘plami. – Toshkent.
4. Abduqodirov A.A., Hayitov A. “Axborot texnologiyalari”. – Toshkent: O‘qituvchi nashriyoti.
5. Saidaxmedov N. “Yangi pedagogik texnologiyalar”. – Toshkent.
6. Yo‘ldoshev J., Usmonov S. “Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etish”. – Toshkent.